

'Wie over tweehonderd jaar niet is gebeld, mag bij mij komen klagen'

door Willem Schoonen

Het duurt nog ruim een half jaar voor de verkiezingen worden gehouden, maar de opiniepeilingen en verkiezingsonderzoeken staan nu alweer in het middelpunt van de belangstelling. In navolging van de VARA hebben nu ook AVRO en TROS onderzoeksbureaus ingehuurd om ons regelmatig kond te doen van de stemming onder de Nederlandse bevolking.

Verkiezingsdeskundige bij uitstek is Maurice de Hond, die het bureau Interview leidt. De Hond sprak tijdens de onlangs gehouden Instrumentenbeurs over de haken en ogen van het verkiezingsonderzoek. Het bureau Interview van De Hond is doorlopend bezig met het onderzoek naar de vraag: hoe zou Nederland stemmen als er vandaag verkiezingen gehouden zouden worden? Enquêteurs interviewen dagelijks 250 mensen per telefoon, zes dagen per week. Wekelijks worden er dus zo'n 1500 mensen gebeld met de vraag 'wat zou u stemmen als er vandaag verkiezingen gehou-

den zouden worden, en waarom?'.
De telefoonnummers worden

gewoon in het telefoonboek geprikt: 93 procent van de Nederlanders is telefonisch bereikbaar, dus je kunt er van uitgaan dat de steekproef representatief is. De Hond: „Mensen zeggen dan weleens ongelovig 'maar ik ben nog nooit gebeld'. Met deze aantallen komt iedere Nederlander gemiddeld eenmaal in de 200 jaar aan de beurt. Dus wie over 200 jaar nog niet gebeld is, mag bij mij komen klagen”.

Beperkingen

Hoe groter de omvang van de steekproef, hoe nauwkeuriger de peiling. Maar het blijft een steekproef - met alle beperkingen van dien. Dat betekent dat er in de uitslagen altijd een onzekerheidsmarge zal zitten. Zelfs met een steekproefomvang van 1500 kom je toch nog op een behoorlijke marge in de uitkomsten. De Hond: „Stel, het CDA komt in de peiling op 30 procent. Dan zit daarin een marge van 2,4. De werkelijke waarde ligt dus ergens tussen 27,6 en 32,4. Die marge is echter groter dan de veranderingen in het stemmenpercentage van het CDA sinds de verkiezingen van 1972”.

Wie met die beperkingen geen rekening houdt, kan tot vreemde conclusies komen. Ter illustratie verwijst De Hond naar de presentatie van de cijfers van de TROS, gepubliceerd in de laatste week van augustus en de eerste van september. In die cijfers ging de PvdA van 36,3 naar 38,4

bij ieder verkiezingsonderzoek de SGP in de gaten te houden. De SGP zit bij de verkiezingen al sinds jaar en dag tussen de 1,8 en de 2,3 procent. Een opinieonderzoek waarin de SGP buiten dit traject valt, kan gevoeglijk naar de prullenbak worden verwezen. De SGP kreeg begin

---

Maurice de Hond en de stemming

---

procent, en de VVD van 18,7 naar 17,2 procent. De Hond: „En wat concludeert de TROS? Twee dingen: sinds Den Uyl heeft verklaard weer lijsttrekker te zullen zijn, stijgt de PvdA met 2 procent, en sinds de VVD het verkiezingsprogramma bekend heeft gemaakt daalt ze met 1,5 procent. De berekende veranderingen liggen echter ruim binnen de foutenmarge en laten dergelijke conclusies niet toe. Hoewel ze het niet zijn, lijken dergelijke uitslagen sensationeel. Ze worden dan ook met grote koppen in sommige kranten gemeld. Pure onzin!”

Heeft-vraag

Het is goed, aldus De Hond, om

september bij de TROS een notering van 1,0.

Maurice de Hond heeft de afgelopen jaren een geheel eigen, en naar zijn zeggen betrouwbare onderzoeksmethode ontwikkeld. „In 1976 kreeg ik de onderzoeken tot mijn beschikking die het Nipo sinds 1960 had gehouden. Het Nipo had wekelijks bijna duizend mensen geënquêteerd. En het bijzondere was dat ze niet alleen had gevraagd 'wat zou u stemmen wanneer er vandaag verkiezingen gehouden zouden worden?', maar ook 'wat heeft u gestermd bij de laatst gehouden verkiezingen?'. Deze zogenaamde 'heeft-vraag' kan worden gebruikt om de betrouwbaarheid van de opiniepeiling te controleren.”

De Hond: „Wanneer ik de uitkomsten van de heeft-vraag vergeleek met de uitslagen van de laatstgehouden verkiezingen, kwamen er enkele structurele afwijkingen aan het licht. Zo bleek de PvdA in de heeft-vraag steeds 2 procent te hoog uit te komen en de VVD steeds 2 procent te laag. Oorzaken daarvan ken ik niet, maar ik kan met die wetenschap wel de uitslagen van mijn opiniepeilingen corrigeren. De heeft-vraag biedt de mogelijkheid mijn metingen te ijken.”

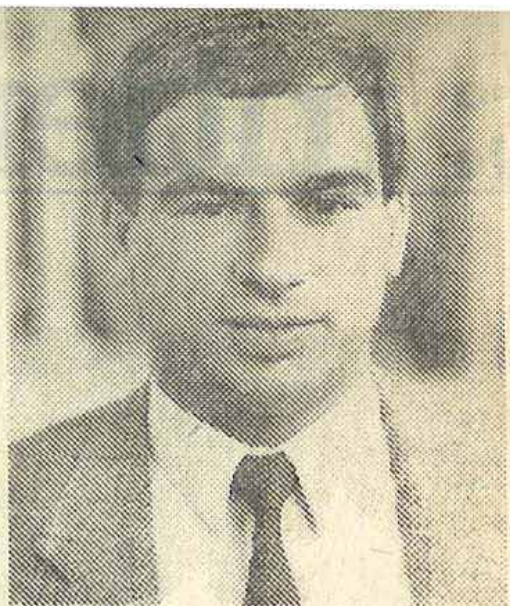
„Nu was ik er nog niet helemaal, maar bij de volgende stap heeft de SGP me enorm geholpen. Stel ik krijg voor de SGP de volgende percentages:

week 14: heeft gestemd 1,5, zal stemmen 1,5

week 15: heeft gestemd 2,2, zal stemmen 2,2

week 16: heeft gestemd 1,3, zal stemmen 1,3

Als ik niet ijk, concludeer ik uit deze cijfers: gestegen van 1,5 procent naar 2,2 en vervolgens weer gedaald. Nu ik ijk op de heeft-vraag, kan ik zeggen: helemaal niet gestegen of gedaald, maar gelijk gebleven. En wel op 2,0 procent, want dat was de uitslag bij de laatste verkiezingen”.

Maurice de Hond: „TROS-enquête pure onzin”.

Het is opvallend hoe groot de schommelingen kunnen zijn in de heeft-vraag. Toen, eind juni van dit jaar, Van Mierlo bekend maakte weer beschikbaar te zijn als lijsttrekker voor D'66, gebeurde er met die partij in de heeft-vraag het volgende: ze steeg in één week van 1,3 naar 4,0 procent om vervolgens weer langzaam te dalen. Met andere woorden: na 'de aankondiging van Van Mierlo zeggen opeens veel meer mensen dat ze bij de vorige verkiezingen op D'66 hebben gestemd. Zo zegt op dit moment al 34 procent van de Nederlanders dat ze bij de vorige verkiezingen op de PvdA stemde, terwijl dat maar 30 procent was, aldus De Hond.

De werkelijkheid lijkt De Hond met zijn methode gelijk te geven. Vergeleken met de verkiezingsuitslagen leverde de methode-De Hond in het verleden een gemiddelde afwijking per partij op van 0,4 procent.